

Београдска филхармонија
Сезона 2021/22
Баш смо вас се ужелели

Петак, 13. мај 2022.

Хауард Грифитс
Нарек Хакназаријан, виолончело

Петар Иљич Чајковски
Бура, фантазија-увертира, оп. 18

Трајање: око 24 минута

Петар Иљич Чајковски
Варијације на Рококо тему за виолончело и оркестар, оп. 33

Moderato assai quasi Andante - Thema: Moderato semplice

Var. I: Tempo della Thema

Var. II: Tempo della Thema

Var. III: Andante sostenuto

Var. IV: Andante grazioso

Var. V: Allegro moderato

Var. VI: Andante

Var. VII e Coda: Allegro vivo

Трајање: око 18 минута

Антоњин Дворжак
Симфонија бр. 7

Allegro maestoso

Poco adagio

Scherzo: Vivace

Finale: Allegro

Трајање: око 35 минута

Петар Иљич Чајковски (1840-1893) се неколико пута окретао Шекспировим драмским комадима, дајући им нови живот кроз музику. После успеха фантазије-увертире *Ромео и Јулија*, 1873. године настала је симфонијска фантазија *Бура*, према истоименој Шекспировој романтичној драми са елементима фантастике. Дело је премијерно изведено исте године под диригентском палицом Николаја Рубинштајна. Техником тонског сликања, Чајковски је елементе драме пренео у партитуру, на чијем почетку је написао кратак сажетак: *Море. Чаробњак Просјеро наређује слући Аријелу да створи олују из које се сјашава Фердинанд. Зачарано острво. Први стигљиви знаци љубави између Фердинанда и Миранге, Просјерове кћери. Аријел. Пар је оћхрван љубављу. Просјеро враћа своје моћи и најушта острво. Море.*

Петар Иљич Чајковски (1840-1893) је своје једино концертантно дело намењено виолончелу, ***Варијације на Рококо тему оп. 33***, написао 1877. године. Музички језик је био инспирисан композиторовим великим узором, В. А. Моцартом, и представља својеврстан омаж класицизму који је Чајковски веома ценио. Тематски материјал је потекао из руске народне традиције, и доноси седам варијација теме – оригиналне мелодије Чајковског, написане у стилу класицизма и са директним асоцијацијама на Моцартову музику. У раду на делу, помоћ композитору пружио је Вилхелм Фиценхаген, немачки виолончелиста и професор Московског конзерваторијума. Поред интервенција у солистичкој деоници, он је утицао и на смањење броја варијација са 8 на 7 које се изводе у наставку без пауза, осим кратког предаха пред последњу варијацију. **Фиценхагенова верзија се данас скоро искључиво изводи, док првобитни запис Чајковског свирају само поједини виолончелисти као ексклузивитет. Међу њима је и Нарек Хакназаријан.**

Варијациони принцип оживео је тему променама темпа, ритма, карактера и тоналитета, и делу удахнуо шарм и грациозност. Варијације су повезане кратким риторнелом – пасажем, који доносе углавном дувачки инструменти. Карактер балетске музике, којом се композитор већ бавио у балету *Лабудово језеро* присутан је у трећој и шестој варијацији, док драматуршки врхунац дело достиже у последњој, највиртуознијој варијацији, која има улогу Коде.

У духу оснаживања националних покрета који су почели да се развијају широм Европе у другој половини XIX века, Чеси су постепено јачали жељу за ослобађањем од аустроугарског утицаја. Већ од младости, **Антоњин Дворжак** (1841-1904) био је упућен ка бечкој музичкој сцени, и подржан од стране музичке струје коју су предводили Јоханес Брамс и чувени критичар и естетичар Едуард Ханслик. Њихова помоћ резултирала је освајањима аустријске државне награде и контактима који су отворили пут младом Дворжаку. Очаран чешком народном музиком, био је у изузетној прилици да је представи свету. Брамсов издавач *Шимрок* штампао је *Моравске дуете* и *Словенске ијре*, што је резултирало диригентским и композиторским ангажманима у Берлину, Лондону и по Америци. *Лондонско филхармонијско груштво* је Дворжака 1884. године именовало почасним чланом и поручило му нову симфонију, а његовим премијерним извођењем са Краљевском филхармонијом аутор је дириговао 1885. године у Сент Џејмс Холу у Лондону.

Седма симфонија представљала је прекретницу у композиторовом опусу. Она је отклон од светлих и оптимистичних претходница (Пете и Шесте симфоније), а мрачни карактер није био искључиво утицај Брамсове Треће симфоније, коју је Дворжак сматрао најзначајнијим делом новог доба, већ и смрт мајке и осећање тескобе које је тај догађај проузроковао. Четвороставачни, класични формални образац није ни овог пута нарушен. Први став, у сонатном облику, примењује развојни поступак, већ кроз експозицију тематских материјала. Дубоко емотивни други став одсјај је лаганог става Брамсове поменуте симфоније. Комбинација варијационе и сонатне форме се најбоље уочава у сукобу коралног почетка и варираних музичких идеја. Скерцо је велики плесни став са живошћу и снагом оркестарског звука и лирским, пасторалним тријом у функцији нежног интермеца. Финале, као емоционално тежиште сонатног циклуса, одликује богатство хармонија у песимистичном следу, достижући врхунац у тузи и разочарању.

мр Асја Радоњић